

Ez nem történelmi materializmus, ez a legszebb emberi lélekselekedet: ez a *humanisztikus történelem*. Ez ad példát a ma bukdácsoló, rögn botorkáló embernek, ez ad bizalmat és kitartást a munkában, az egyforma emberi sors ad megnyugvást a küzdelemben s belenyugvást a kudarcban.

Kisfaludy Károly életét véletlenül nyomon követhettem a maga elbeszélései nyomán azoknál, akikkel együtt élte az egyszerű polgár mindennapos emberi életét.

Ember volt, aki szenvedett, mert apátlan is volt apja szeretetlensége miatt, s alig serdülten került bele a mohó, szertelen életbe. Szenvedett, mert beteg is volt, — talán nem kegyeletsértés, ha ideírom, hogy rosszak voltak a fogai és szerelme tárgyával is úgy ismerkedett meg, hogy Ellinger József tenorista, Löffler fogorvos idősebb lányának völegénye vezette el a fogorvoshoz, akinél azután találkozott Nina nevű lányával.

Rossz fogai miatt rosszul táplálkozhatott, s mikor a fogorvos meggyógyította, s jól, helyesen táplálkozva ereje, egészsége is helyre állt, újra csak az emberi jelenségeket látjuk életében, mikor a legemberibb dolog foglalkoztatja, a szerelem.

Az ő emberi drámája csak véletlenül történelem, mert mindezt ki is lehetett volna találni, vagy megkeresni másutt (Grillparzer esete Katherin-nel csaknem szóról-szóra ilyen) és az én szememben, amely csak szeretettel siklik át minden emberen, éppen azért nőtt nagyra, talán nagyobbra, mint azoknál, akik szobrot emeltek neki, mert ember volt.

Ettől függetlenül, lehet, hogy a dráma, amelyet róla írtam, rossz.

(Budapest.)

Boross Mihály.

MŰVÉSZETI KÖNYVTÁR.

A *Művészeti Könyvtár* már évtizedes sorozata ismét két új művel gazdagodott. Az egyikben Ybl Ervin írta meg a toszkánai quattrocento-szobrászat történetét (Lampel, 2 köt.), a másikban pedig Péter András a magyar művészetét. A két monografia önkénytelenül is több problémát juttat eszünkbe. Tulunkra tolul elsősorban az a kérdés, hogy nem csodálatos-e az, hogy mily sokat foglalkozunk idegen eszmékkal, idegen szépségekkel és mily keveset azokkal, amelyek a sajátaink, amelyek a saját vérünkből valók. Minden nemzet tudós gárdája elsősorban saját nemzetének multját — legyen az történeti, irodalmi, vagy művészettörténeti vonatkozás — igyekszik felderíteni, mert azt ismeri jobban, az a sajátja és csak hogy ezt még jobban tisztázhassa, nyúl idegen kapcsolatokhoz. Mennyivel kisebb a magyar művészettörténet anyaga, mint például az olaszé vagy németé és mégis mennyivel jobban ismeri a magyar közönség Andrea del Sarto-t, mint pld. az M. S. mestert, vagy mennyivel közelebb áll hozzá egy névtelen sienai mester oltárképe a 14. századból, mint Kolozsvári Tamás triticcója! Pedig ezek éppen úgy egyetemes értékek, mint az olasz vagy egyéb mesterek alkotásai. Vagy nem kell-e csodálkoznunk azon, hogy Burgenland topográfiáját az osztrákok csinálták meg, hogy nincsen magyar művészettopográfia, hogy műemlékeinknek nincsenek pontos fényképfelvételei és hogy ugyanakkor két vaskos kötet jelenik meg a firenzei plasztikáról... Csodálatos és sajátos magyar oekonomia! A gyökereit a magyar pszichében és a mult század szinte *a-nacionalis* művészet szemléletében kell keresnünk.

Ybl Ervin két vaskos kötetben ismerteti a toszkánai szobrászat fejlődésének történetét. A firenzei szobrászat történetét a szaktudomány már jól ismeri Paul Schubring és Wilhelm Bode alapvető munkáiból. A nagyon nagy és meglehetősen szétszóró anyagot gyűjti Ybl össze és kitűnő összefoglalásban nyújtja az érdeklődő magyar nagyközönségnek. Ha a szerzőnek ez a munkája nem is alapul redeti kutatásokon, mégis igen nagy munkát végzett. Sok tudással, nagy anyagismerettel és a modern tudományos elvek szerint mutatja be a firenzei szobrászat fejlődését, vitatja problémáit és kutatja szerves kapcsolatait az elmúlt irányokkal. Jobban szerettük volna, ha összefoglalóbban írta volna meg a szerző mondanivalóját, mert a laikus érdeklődő hamar kifárad és hajlamos arra, hogy a sok részlet között elveszítse a lényegét. Ybl kitűnően ismeri a firenzei és általában a toszkánai szobrászatot, könyve tehát kitűnően használható kalauz mindazoknak, akik a művészetnek ezen a problémáktól dús földjén tájékozódást akarnak kapni.

Péter András könyve (A Magyar Művészet Története, Bpest, Franklin Ts. 1931, 2 köt.) még csak kísérlet, de rendkívül tiszteletreméltó, mert első a maga nemében. Rámutattunk éppen arra, hogy a magyar művészet rendszeres kutatása a magyar tudománynak eddig nem volt első és legfontosabb feladata. Klebelsberg Kunó gróf nagyvonalú tudománypolitikájában azonban már eminens helyet foglal el a magyar művészet itthoni és külföldi kapcsolatainak a felkutatása. Ezért üdvözljük örömmel az első összefoglaló magyar művészettörténetet. Péter szintézise elég jól sikerült kísérlet, bár a keretnek még igen sok kitöltetlen sarka van. Van azonban könyvének egy alapvető hibája. Az első kötetben tisztán a történeti diszciplína módszereivel dolgozik, a másodikban elhagyja az objektív szemlélet történéshöz egyedül méltó álláspontját és esztetikussá, sőt kritikussá válik. Megfelelkezik arról, hogy neki regisztrálni kell még akkor is, ha egyéni ízlése és véleménye szerint egyik vagy másik művészi jelenség nem áll a kellő művészi színvonalon. A magyar építészetnek például voltak és vannak is alkotásai Ybl, Steindl és Feszl után is. De ha már értékel és ítélezik, akkor megértőbbnek kellett volna lennie a modern festészet olyan képviselőivel szemben, mint amilyen pld. Iványi-Grünwald Béla és meg kellett volna értenie azt, hogy ezek a művészek nemcsak egyes irányt jelentenek a magyar művészet történetében és hogy Ferenczyn túl is van még magyar piktura. Az előszóban vázolja a magyar művészettörténeti tudomány történetét. Teljes mértékben osztjuk nézetét az elmúlt korok érdektelenségét illetően, tudjuk és ismerjük bűneiket és hibáikat, de őszintén sajnáljuk, amiért Péter András éppen Pasteiner Gyula munkásságát támadja olyan élesen. Tisztában vagyunk Pasteiner tévedéseivel, de meg kell adni a tiszteletet munkásságának már csak azért is, mert az újabb generációnak ő volt a nevelője és ő volt az, aki beléjük oltotta a modern tudomány elveit és módszereinek alapját. Péter könyvére is áll, sőt fokozottabb mértékben az, hogy jobban szerettük volna az anyagot kevesebb szószaporítással egy kötetben látni, ami hasznára lett volna a könyv stílusának és áttekinthetőségének is. De minden hibája ellenére is kitűnő kézikönyv. Memento lehetne ennek a könyvnek minden oldala, ahol hiányt és ürt érzünk. Memento arra, hogy a szintézis után valóban lássunk hozzá az alapos és elfogulatlan részletkutatások feldolgozásának.